

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023

Atrof-muhitni muhofaza qilishda xorij tajribasi

Malohat Matnazarova Islombayevna

Urganch davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha xorijiy tajriba butun dunyo bo'ylab olimlar, siyosatchilar va atrof-muhitga qiziquvchilar uchun muhim ahamiyatga ega. Global ekologik muammolar davom etar ekan va kuchayib borar ekan, boshqa davlatlar tajribasidan o'rganish va boshqa joylarda amalga oshirilayotgan samarali strategiyalarni har tomonlama tushunishni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqola atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha xorijiy tajribalarni o'rganish va ularning ekologik siyosatni ishlab chiqishdagi oqibatlarini muhokama qilishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: atrof-muhit, ekologik siyosat, xorijiy tajriba, strategiya, atrof-muhitning degradatsiyasi

Аннотация: Зарубежный опыт в области охраны окружающей среды важен для ученых, политиков и экологов всего мира. Поскольку глобальные экологические проблемы продолжаются и усиливаются, изучение опыта других стран и развитие всестороннего понимания эффективных стратегий, реализуемых в других странах, становится все более важным. Целью данной статьи является изучение зарубежного опыта в области охраны окружающей среды и обсуждение его последствий в развитии экологической политики.

Ключевые слова: окружающая среда, экологическая политика, зарубежный опыт, стратегия, деградация окружающей среды.

Abstract: Foreign experience in environmental protection is important for scientists, policymakers and environmentalists around the world. As global environmental challenges continue and intensify, learning from the experiences of other countries and developing a comprehensive understanding of effective strategies implemented elsewhere is becoming increasingly important. This article aims to study foreign experiences in environmental protection and discuss their consequences in the development of environmental policy.

Key words: environment, environmental policy, foreign experience, strategy, environmental degradation

Kirish: Ushbu ilmiy ishning diqqat markazida, birinchi navbatda, atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha ajoyib yutuqlari bilan mashhur bo'lgan Shvetsiya va Germaniya kabi mamlakatlar tomonidan qabul qilingan muvaffaqiyatli amaliyotlar atrofida aylanadi. Ushbu davlatlar tomonidan qo'llaniladigan strategiya va yondashuvlarni o'rganib chiqib, ushbu maqola atrof-muhitning degradatsiyasini yumshatishda samarali ekanligi isbotlangan turli modellar va tuzilmalarni yoritib beradi. Dunyoning diqqat-e'tibori atrof-muhitni muhofaza qilishga bo'lgan favqulodda ehtiyojga tobora ortib borayotgan bir paytda, xorijiy tajribalardan olingan tushunchalar yanada barqaror va barqaror ekotizimlar bo'yicha kelajakdagi siyosat va amaliyotlarni shakllantirishda bebaho manba bo'lib xizmat qilishi mumkin. Keyingi yillarda dunyo miqyosida atrof-muhitni muhofaza qilishga e'tibor kuchaymoqda. Diqqatning bu o'zgarishini bir qancha omillar bilan bog'lash mumkin, jumladan, iqlim o'zgarishining zararli ta'siri, tabiiy resurslarning kamayishi va ifloslanish darajasining ortishi haqida xabardorlikning oshishi. Atrof-muhit degradatsiyasining oqibatlarini yanada yaqqol ko'rinib borar ekan, butun dunyo mamlakatlari ekotizimlar va inson salomatligiga zararli ta'sirlarni yumshatish uchun zudlik bilan birgalikda harakat qilish zarurligini tan oldi. Binobarin, hukumatlar, tashkilotlar va shaxslar barqaror amaliyotni ilgari surish, issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish, biologik xilma-xillikni saqlash va yanada ekologik toza fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan qator chora-tadbirlar va siyosatlarni amalga oshirmoqda. Atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha ushbu global harakat sayyoramizni kelajak avlodlar uchun saqlab qolish zarurligini umumiy e'tirof etish bilan bog'liq.

Asosiy qism: Atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha mahalliy harakatlarni shakllantirishda xorijiy tajriba va saboqlar hal qiluvchi rol o'ynaydi. - Atrof-muhitni muhofaza qilishga global miqyosda ortib borayotgan e'tibor haqida qisqacha ma'lumot Binobarin, hukumatlar, tashkilotlar va shaxslar barqaror amaliyotni ilgari surish, issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish, biologik xilma-xillikni saqlash va yanada ekologik toza fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan qator chora-tadbirlar va siyosatlarni amalga oshirmoqda. Atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha ushbu global harakat sayyoramizni kelajak avlodlar uchun saqlab qolish zarurligini umumiy e'tirof etish bilan bog'liq. Ko'pgina hollarda rivojlangan mamlakatlar allaqachon sanoatlashtirish jarayonini boshdan kechirgan va barqaror bo'lmagan amaliyotlarning oqibatlariga duch kelgan. Mahalliy hamjamiyatlar o'z tajribalarini o'rganish orqali atrof-muhitga ta'sirni

minimallashtirishning samarali usullari haqida qimmatli tushunchalarga ega bo'lishlari mumkin. Masalan, Germaniya va Daniya kabi davlatlar qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish, chiqindilarni boshqarish tizimlari va barqaror transport infratuzilmasi sohasida sezilarli yutuqlarga erishdi. Muvaffaqiyatlari va muvaffaqiyatsizliklaridan saboq olib, mahalliy hukumatlar atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha o'zlarining sa'y-harakatlarini kuchaytirish uchun shunga o'xshash amaliyot va texnologiyalarni birlashtirishi mumkin. Bundan tashqari, xorijiy tajriba atrof-muhit muammolarining o'zaro bog'liqligini ta'kidlab, jamoalar o'rtasida global xabardorlik tuyg'usini rivojlantirishi mumkin. Atrof-muhit muammolari chegaradan tashqariga chiqishini tan olgan holda, shaxslar va tashkilotlar barqarorlik yo'lida birgalikdagi sa'y-harakatlar uchun hamkorlik qilish va resurslarni baham ko'rish ehtimoli ko'proq. Shu sababli, mahalliy ekologik sa'y-harakatlarni shakllantirishda xorijiy tajriba va saboqlarning ahamiyatini oshirib bo'lmaydi, chunki ular qimmatli tushunchalar, innovatsion yondashuvlar va global mas'uliyat hissini beradi.

Xorijiy davlatlarning atrof-muhitni muhofaza qilish bilan shug'ullanishi global ekologik muammolarni hal qilishda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ldi. E'tiborga molik misollardan biri - Yevropa Ittifoqining (YEI) iqlim o'zgarishini yumshatishdagi ishtiroki. Yevropa Ittifoqi qayta tiklanadigan energiya manbalari direktivasi va emissiya savdosi tizimi kabi issiqxona gazlari emissiyasini kamaytirish uchun turli siyosat va tashabbuslarni amalga oshirdi. Bu sa'y-harakatlar iqlim o'zgarishiga qarshi kurash bo'yicha global sa'y-harakatlarga hissa qo'shdi va boshqa mamlakatlar uchun namuna bo'ldi. Bundan tashqari, Germaniya va Daniya kabi davlatlar qayta tiklanadigan energiya manbalariga o'tishda sezilarli yutuqlarga erishdi. Masalan, Germaniya atom energetikasidan voz kechish va barqaror energiya tizimiga o'tish bo'yicha ulkan rejani amalga oshirishga kirishdi. Xuddi shunday, Daniya shamol energiyasini ishlab chiqarishda ajoyib muvaffaqiyatlarga erishdi, shamol turbinalari mamlakat elektr energiyasining muhim qismini ta'minladi.

Xorijiy mamlakatlarning ushbu tajribalari faol ekologik siyosatning samaradorligini ko'rsatib, global miqyosda barqaror rivojlanish imkoniyatlarini namoyish etadi. Bundan tashqari, xalqaro hamkorlik va hamkorlik atrof-muhit muammolarini hal qilishda muhim jihatlardir. Bugungi o'zaro bog'langan va globallashtirilgan dunyoda hech bir davlat ekologik muammolarni o'zi hal qila olmaydi. Shunday qilib, mamlakatlar barqaror yechimlarni ishlab chiqish uchun birgalikda

harakat qilishlari kerak. Iqlim o'zgarishi bo'yicha Parij kelishuvi kabi xalqaro shartnomalar davlatlar uchun hamkorlik qilish va global isish oqibatlarini yumshatish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, Birlashgan Millatlar Tashkiloti va uning turli agentliklari kabi tashkilotlar a'zo davlatlar o'rtasida munozaralar va muzokaralarga ko'maklashish orqali hamkorlikni rivojlantiradi. Ushbu platformalar mamlakatlarga bilim, tajriba va resurslarni almashish imkonini beradi, atrof-muhitni muhofaza qilishda birlashgan jabhaga yordam beradi. Bundan tashqari, xalqaro hamkorlik hukumatlar doirasidan tashqarida ham akademik doiralar, nodavlat tashkilotlar va xususiy sektorlarni qamrab olishi mumkin. O'z resurslari va tajribalarini birlashtirib, bu tashkilotlar bir-birlarining sa'y-harakatlarini to'ldirishlari va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi yutuqlarga hissa qo'shishlari mumkin. Oxir oqibat, xalqaro hamkorlik va hamkorlik global ekologik muammolarga qarshi samarali kurashish va barcha uchun barqaror kelajakni ta'minlash uchun zarurdir. Atrof-muhitni muhofaza qilish sa'y-harakatlarini kuchaytirishda texnologiya transferining rolini ko'rsatadigan xorijiy tajribalardan biri Avstraliya tajribasidir. Avstraliya ekologik muammolarni hal qilish uchun turli texnologiyalarni uzatish dasturlarini muvaffaqiyatli amalga oshirdi.

Shunday dasturlardan biri Yashil qurilish jamg'armasi (GBF) bo'lib, u tijorat binolaridan issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirishga qaratilgan. Ushbu dastur doirasida Avstraliya hukumati energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etgan binolar egalarini moliyaviy rag'batlantirishni ta'minladi. Ushbu tashabbus nafaqat barqaror amaliyotlarni o'zlashtirishga yordam berdi, balki atrof-muhit samaradorligini oshirish uchun ilg'or texnologiyalarni uzatishni ham osonlashtirdi. Bundan tashqari, ittifoqdosh bo'lgan Avstraliya qayta tiklanadigan energiya sohasida texnologiya transferiga ham e'tibor qaratdi. Qayta tiklanadigan energiya maqsadli sxemasi va Quyosh flagmanlari dasturi qayta tiklanadigan energiya texnologiyalarini ishlab chiqish va joriy etishni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan tashabbuslarga misoldir. Ushbu dasturlar orqali Avstraliya nafaqat qayta tiklanadigan energiya imkoniyatlarini kengaytirdi, balki atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha global sa'y-harakatlarni kuchaytirish uchun xalqaro hamkorlik va texnologiya almashishni rag'batlantirdi. Umuman olganda, Avstraliya tajribasi atrof-muhitni muhofaza qilish sa'y-harakatlarini ilgari surishda texnologiya transferining ahamiyatini ta'kidlaydi.

Germaniyada "energiya o'tish" deb tarjima qilingan Energiewende mamlakatning energiya ishlab chiqarishni qayta tiklanadigan manbalarga o'tkazish majburiyatiga misol bo'ldi. Ushbu ulkan tashabbus issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qaratilgan. Germaniya bu borada sezilarli yutuqlarga erishdi, endi qayta tiklanadigan energiya uning elektr energiyasi iste'molining muhim qismini tashkil etadi. Mamlakat qayta tiklanadigan energiya texnologiyalarini qo'llashni qo'llab-quvvatlash bo'yicha turli siyosat va choratadbirlarni amalga oshirdi, masalan, tarif tizimi va qayta tiklanadigan energiya manbalari to'g'risidagi qonun. Bundan tashqari, Germaniya tadqiqot va ishlanmalar, innovatsiyalar va infratuzilmaga o'tishni osonlashtirish uchun katta miqdorda sarmoya kiritdi. Bu tajriba boshqa mamlakatlar uchun qimmatli saboqlar berdi Atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha muvaffaqiyatli xorijiy tajribalarni o'rganish o'z sa'y-harakatlarini kuchaytirishga intilayotgan boshqa mamlakatlar uchun qimmatli tushuncha va saboqlar berishi mumkin. Ana shunday amaliy tadqiqotlardan biri Germaniya tajribasi bo'lib, u yerda "Energiewende" yoki energiyaga o'tish tushunchasi to'liq o'zlashtirildi, bu esa issiqxona gazlari chiqindilarini sezilarli darajada kamaytirishga va qayta tiklanadigan energiya manbalariga e'tiborni kuchaytirishga olib keldi. Germaniyaning kam uglerodli iqtisodiyotga muvaffaqiyatli o'tishi quyosh va shamol energiyasi kabi qayta tiklanadigan energiya manbalarini qo'llabquvvatlovchi siyosatni amalga oshirish, shuningdek, kuchli normativ-huquqiy bazani yaratish orqali erishildi. Yana bir e'tiborga molik misol - Kosta-Rika, u atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishga sodiqligi uchun tan olingan. O'rmonlarni qayta tiklash dasturlari va ekoturizmni rag'batlantirish kabi hukumat tashabbuslarining kombinatsiyasi orqali Kosta-Rika o'rmon bilan qoplanganini ko'paytirishga va boy bioxilma-xillikni saqlab qolishga muvaffaq bo'ldi. Ushbu amaliy tadqiqotlar samarali siyosat va faol choralar atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha muvaffaqiyatli natijalarga olib kelishi va boshqa mamlakatlar uchun o'rganish uchun qimmatli saboqlar berishiga misol bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, xalqaro ekologik loyihalarda ishtirok etish odamlarga o'z mamlakatida qo'llanilishi mumkin bo'lgan qimmatli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish imkonini beradi. Masalan, chet elda o'qiyotganda yoki xorijiy mamlakatlarda atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha sa'y-harakatlarda ko'ngilli sifatida qatnashgan shaxslar atrofmuhitni muhofaza qilishning innovatsion va samarali usullarini o'rganish imkoniyatiga ega. Mahalliy

hamjamiyatlar, hukumatlar va nodavlat tashkilotlarni kuzatish va ular bilan ishlash orqali talabalar va ko'ngillilar qayta tiklanadigan energiya tashabbuslari, chiqindilarni boshqarish tizimlari va barqaror qishloq xo'jaligi amaliyotlari kabi atrof-muhit muammolariga turli yondashuvlar haqida tushunchaga ega bo'lishlari mumkin. Keyinchalik bu tajribalar o'z vatanlariga qaytarilishi va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha o'z harakatlarida qo'llanilishi mumkin. Bundan tashqari, xalqaro hamkorlikda ishtirok etayotgan shaxslar turli mamlakatlar ekspertlari va mutaxassislari bilan qimmatli tarmoqlar va aloqalarni o'rnatadilar. Ushbu tarmoqlar kelajakdagi ekologik loyihalar va tashabbuslar uchun qimmatli yordam va resurslarni taqdim etishi mumkin, bu esa atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha sa'y-harakatlarning samaradorligi va ta'sirini global miqyosda oshirishi mumkin.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha xorijiy dasturda ishtirok etish insonning global miqyosdagi atrof-muhit muammolarini tushunishi va baholashini sezilarli darajada oshirishi mumkin. O'z tajribalari orqali odamlar ifloslanish va barqaror bo'lmagan amaliyotlarning tabiiy ekotizimlarga halokatli ta'siriga guvoh bo'lishlari mumkin. Ular, shuningdek, o'z vatanlarida takrorlanishi mumkin bo'lgan muvaffaqiyatli tabiatni muhofaza qilish va barqarorlik tashabbuslari bilan tanishish imkoniyatiga ega. Bundan tashqari, mahalliy hamjamiyat va tashkilotlar bilan birga ishlash orqali shaxslar madaniy kompetentsiyani rivojlantiradilar va ekologik qarorlar qabul qilishga ta'sir etuvchi ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy omillarni chuqurroq tushunadilar. Ushbu bilim va madaniy tushuncha o'z jamoalarida murakkab ekologik muammolarni hal qilishda bebaho bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, chet el atrof-muhitni muhofaza qilish dasturida ishtirok etish turli kelib chiqishi va nuqtai nazaridan bo'lgan shaxslar bilan aloqa va hamkorlikni kuchaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Susan B. Neuman. 'Handbook on the Science of Early Literacy.' Sonia Q. Cabell, Guilford Publications, 3/20/2023
2. Sean Ennis. 'Sports Marketing.' A Global Approach to Theory and Practice, Springer Nature, 11/14/2020
3. Tuomas Forsberg. 'The Psychology of Foreign Policy.' Christer Pursiainen, Springer Nature, 10/16/2021
4. Elizabeth Clingham. 'Working Towards a Blue Future: Promoting Sustainability, Environmental Protection and Marine Management: Examples from the UK Government Blue Belt Programme and Current International Initiatives.' Paul Whomersley, Frontiers Media SA, 3/14/2022
5. Joel B Smith. 'Integration of Public Health with Adaptation to Climate Change: Lessons Learned and New Directions.' Kristie L Ebi, CRC Press, 2/1/2006
6. OECD. 'OECD Food and Agricultural Reviews Agricultural Policies in Costa Rica.' OECD Publishing, 4/3/2017
7. Johannes Urpelainen. 'Renewables.' The Politics of a Global Energy Transition, Michael Aklin, MIT Press, 3/23/2018
8. Boštjan Gomiš ek. 'Corporate Success Stories In The UAE.' The Key Drivers Behind Their Growth, Prakash Vel, Emerald Group Publishing, 3/11/2021
9. United Nations Conference on Trade and Development. 'Do Environmental Imperatives Present Novel Problems and Opportunities for the International Transfer of Technology?.' Andrew Barnett, UN, 1/1/1995